

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Tit. XI. De electione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

§. 3. De aliis officiis Clericorum.

Cætera verò officia, quæ non ratione Ordinum à Clericis, ut dictum est, sed jurisdictionis, sive alterius muneris Ecclesiastici causa exercentur, earumque variè & à diversis explicantur; alia

enim ab Episcopo, alia ab Archidiacono, alia ab Archipresbytero, alia ab aliis exercentur, de quibus ex ordine dispiciamus. Prius tamen de electione postulatione, & confirmatione acturi, quibus ad hujusmodi officia aditus aperitur.

DE ELECTIONE.

TITULUS XI.

S. I. De notatione nominis.

Electionis nomen vi quidem suâ denotat delectum rei alicujus vel personæ ex duabus vel pluribus, c. In alternatis, De R. l. lib. 6, c. seq. Ext. De elect. c. Cum speciali 61, Ext. De appell. l. Plurimumq; 10, d. De jure dot. l. Si quis stipulatus 112. De verb. oblig. Verum nos in præsentibus argumento Electionem ad personas dirigemus, quatenus quis ad certam Ecclesiæ functionem seligitur, ut passim toto tit. Ext. c. in 6, De elect. c. in Clem. eod. tit. quod quandoque fit à Collegio, quandoque à personis singularibus, ut hic & sequentes tituli declarabunt.

§. 2. De forma eligendi Episcopum.

Ac in primis à Collegio sive Capitulo eligitur Episcopus, non qualicumque modo, sed servatâ formâ ab Innocentio III. in Concilio generali Lateranensi editâ, quam hic integram subjiciam.

Quia propter diversas electionum formas, quas quidam invenire conantur, & multa impedimenta proveniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis viduatis; Statuimus, ut cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent & volunt, & possunt commode interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi; nullo prorsus appellationis obstaculo interjecto: ut is collatione habita eligatur, in quem omnes vel major & sanior pars Capituli consentit; vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesiæ viduatae provideant de Pastore. Aliter electio facta non valeat: nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata. Qui verò contra præscriptas formas eligere attentaverint, eligendi ea vice potestate

priventur. Text. est in c. Quia propter 41, Ext. De elect.

Triplex itaque eligendi modus hac Constitutione Innocentianâ præscribitur; unus per scrutinium, alter per compromissum, & tertius per quasi inspirationem divinam. Quibus & quartus rectè adjici poterit, qui mixtus est ex scrutinio & compromisso, ut inf. eodem §. interdum 13, quamvis hic sub prioribus quodammodò contineatur. Sed rem paululum illustremus.

§. 3. Explicatio forma superioris.

Quod ad illa verba attinet Innocentianæ Constitutionis præsentibus omnibus, qui debent, hanc significationem habent, quod ad electionem instituendam, non solum ipsum Collegium (de cujus Prælatu surrogando agitur, & ad quod jure Decretalium electio pertinet) c. 3, circa fin. Ext. De causa possess. c. prop. c. 1, c. Cum terra 13, Ext. h. tit. (Aliter enim jure antiquo, dist. 60, 61, 62, 63, passim per tot. Adde ne quidem in Italia hoc jus posterius observari; in Germania verò in usu est) simul conveniat, sed & illi adseiscantur, qui vel ex conventionione, cap. scriptum 40, Ext. h. tit. vel ex præscriptione jus eligendi sibi adquisiverunt, vel saltem in ejus quasi possessione sunt, c. 8, Ext. De causa possess.

§. 4. Laici eligere non possunt, & qui ex Clericis.

Exceptis tamen laicis, quibus eligendi potestas permitti non potest, ne quidem ex consuetudine, c. Messana 56, c. Sacrosancta 51, Ext. h. tit. item Clericis suspensis, c. Cum dilectus 8, Ext. De consuet. c. Cum sinte 16, Ext. h. tit. excommunicatis, c. fin. Ext. De cler. excom. juncto c. penult. Ext. de sent. excom. irregularibus, de quibus in c. Is qui 18, Ext. de sent. excom. lib. 6, etiamsi ejusdem collegii sint, jam distinctis juribus.

§. 5. Absentes quando ad electionem vocandi.

In absentium vocatione eo jure utimur, ut &

Iiii

hi,

hi, si commodè fieri potest, ad electionem vocentur, *c. Quod sicut* 18, *c. Coram* 3, *cum seq. c. Cum inter* 18, *junctio. Quia propter* 42, *in verbo, commode, ext. De elect. alio qui si quispiam ex iis, qui electioni interesse debent, præteritus fuerit, ob sui contemptum agere, & infirmare poterit electionem: nisi malit electioni accedere, d. c. Quod sicut in fine princ. arg. c. 1, ext. De his quas sunt à prel. c. 1, 3, *c. De rei vind. vel consuetudo loci dicitur absentes non vocandos esse; qua specie impune absentes negligenter. Panor. ad d. c. Coram per tex in c. Cum in ecclesiis* 31, *De præb. lib. 6. facit c. Cum in Genesi* 55, *Ext. h. tit.**

§. 6. An absens impedire possit eligere.

Sed quæstionis est, si quis legitimè impeditus electioni interesse nequit, anne per literas suffragium suum conferre possit? Minimè; quippe in electione secretè & sigillatim omnium vota exprimenda sunt, *c. Si quis iusto* 46, §. *absens h. tit. in c. d. c. Quia propter, in verbis, qui secretè & sigillatim*, Sed an per procuratorem utique, dummodò hic ex Collegis assumatur, *d. c. Quia propter illud*; & si plures procuratores ex Collegis constituantur, non aliter admittuntur, quàm si singuli in solidum constituti sint, quorum & occupantis melior conditio erit, *d. c. Si quis iusto, in princ. d. §. absens*, Veramen procurator eundem, non diversos, suo procuratorio nomine in scrutinio nominet; alioquin nihil agit, *d. c. Si quis iusto* §. porro, nisi forte certa persona eligenda mandato suo comprehensa esset, à qua procurator, licet suo nomine dissentire possit, non tamen procuratorio, *d. §. porro*; eum mandati fines diligenter custodiendi fiat, *h. Diligentior* §. *D. Mandati* *c. Cum dilecta* 22, *Ext. De rescript. Receptum tamen est, Collegis hoc mandatum detestantibus, extraneum procuratorem constitui posse, sed permittente Capitulo, d. §. absens.*

§. 7. In vitis electioni interesse nemo cogitur.

Nemo verò in vitis electioni interesse cogitur, *d. c. Quia propter, in verbo, volunt. c. Quod si, ut* 28, *Ext. h. tit. addo Panor. ad d. c. Quia propter num. 4, c. 5.*

§. 8. Ordo scrutini in electione.

Hic igitur ordo scrutini est; ut tres seligantur de Collegio fide digni, qui præsentium vota secretè, & sigillatim diligenter excipiant, ea que certa pura, nulla adjecta conditione vel alteratione, *c. 2, eod. lib. 6. junctio d. c. Quia propter: de in-*

de in scripturam facta, statim in communipublice, *d. c. Quia propter*, Quæ publicatione facta, nullius suffragii mutatio admittitur, *c. antepen. eod. sed ex suffragiorum collatione, is unus eligitur, in quem omnes vel major & sanior pars conferat, d. c. Quia propter, d. c. antepen. c. Ecclesia vestra* 28, *c. In Genesi* 56, *eod. Bistque hæc electio per unum aliquem vice omnium pronuntianda; ut eo significetur, electionem unicam & communiacem esse, c. Sicut* 21, *eod. in c. 4, De sent. & re jud. in d. Forma pronuntiandi hæc esse potest per eum cui Capitulum commiserit: Ego talem nomine meo, & Capituli eligo, ut in casu d. c. 4, Unde & idem pronuntiandi modus in electione, per compromissum observatur, *d. c. Sicut* c. d. c. 4, Forma in compromisso hæc esse possit: Ego compromissarius talem eligo, *Vide latius Glos. ad d. c. 4.**

§. 9. Explicatio de majore & saniore parte Capituli.

Porro quæ in eadem Constitutione sequuntur, in quem major & sanior pars Capituli consensit, conjunctim accipienda sunt. Neque enim satis est, majorem numerum suffragantium in eadem personam concurrisse, si sanior absit. Ut verbigratiâ, si duodecim Canonici in Titium eligendum convenierint, novem in Sempronium, qui tamen sint sanioris judicii; certe verita electio subsistet, quòd in utroque alterum desideretur, *c. Ecclesia vestra* 57, *Ext. eod. præterquam si numerus eligentium alterius partis alteram in duplum excesserit; quo sanè casu nulla ratio habebitur alterius partis, licet sanioris: tamen si huic saluum jus maneat impugnandi aliorum vota ex alio capite, quòd vel excommunicati, vel suspensi, vel irregulares alterum elegerint, *c. §. quando* 9, *eod. in c. junctio §. ex epist. 2, sup. eod.**

§. 10. De electione per compromissum.

Cæterum in electione per compromissum etiam Constit. Innocentiana, *in d. c. Quia propter* 42, *Ext. De elect. aliquorum meminerit; nihilominus satis erit, vel in unum compromissum esse, c. Si compromissarius* 37, *c. Sicut* 23, *eod. in c. 6, c. Casum* 8, *Ext. eod. Glos. & Imola ad d. c. Quia propter n. 9, Quod & interdum expeditius est, propter naturalem hominum ad dissentendum facilitatem, *h. Item si unus* 37, §. *principaliter D. De recep. arbit. Cujus ratio pendet ex hac juris regula: Qui facit per alium, perinde est ac si faciat per seipsum, c. Qui facit* 72, *De Res. in c.**

§. 11. In compromisso omnium consensum requiri.

In compromittendo autem omnium consensus exigitur. Licet enim regulariter in Collegii negotiis explicandis sufficiat consensus majoris partis Collegii, *c. 13, c. fin Ext. De his qua sunt à Prælatu* attamen in hoc compromisso unius etiam dissentias compromissum impedit, *Probat ex communi sententia Panorm. ad d. c. Quia propter, in verb. vel saltem nu. 2, Et ratio est quia compromissum est voluntarium; ergo ab omnibus recipi debet, c. Quod omnes d. R. l. iib. 6.*

§. 12. Item in electione per quasi inspirationem.

Item in Electione per quasi inspirationem, quæ & omnium concursus requirit, *per tex. in d. c. Quia propter in sine princ.*

§. 13. De concursu compromissi cum scrutinio.

Interdum compromissum simul concurrens cum scrutinio, & permixtum exerceatur: pura, si ita compromissum sit, ut compromissarii, sive unus sive plures, secreto & sigillatim singulorum vota exquirant; illumque eligant, in quem major & sanior pars Capituli consenserit, *c. Cum expediat 26, h. in lib 6, iuncto c. Cum dilectus 32, Ext. eod. Vnde quæ in scrutinio observatu necessaria sunt, eadem & hac specie adhibenda erunt, c. Si cui 23, eod. in 6.*

§. 14. De electione aliorum Prælatorum.

Et hæc de Episcopi electione. De aliis Prælati inferioribus passim controvertitur, An hæc eadem eligendi forma ab Innocentio præscripta aliis observari debeat. Quod quidam existimant, apud Hostien. in *Stemma hujus tit. nu. 19*, sed minus rectè, cum id jure cautum non sit, præterquam in Prælati Ecclesiarum regularium, ad quos eadem forma rectè producit, ex sententia ejusdem Innocentii III, *in d. c. Quia propter in V. Ecclesia viduata, iuncto c. No pro defectu 41, Ext. eod. c. Indemnitate §. sano cum §. segg eod. in lib. 6.* Verùm sacra Tridentina Synodus hanc disputationem nobis sustulit, dum his verbis decernit: In electione Superiorum quorumcumque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quod omnia rectè & sine ulla fraude fiant; in primis sancta Synodus distinctè præcipit, omnes supra dictos eligi debe-

re per vota secreta; ita ut singulorum eligentium nomina numquam publicentur; nec in posterum liceat Provinciales aut Abbates, Priores aut alios quoscumque Titulares, ad effectum electionis faciendæ, constituere, aut voces & suffragia absentium supplere. Si verò contra hujus Decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is, qui ad hunc effectum se in Provinciale, Abbatem, aut Priorem creare permiserit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda inhabilis existat, facultatesque super his concessæ eo ipso abrogatæ censentur, & si in posterum aliæ concedantur, tamquam subreptitiæ habeantur, *Sess. 25, c. 6, de Regularib.*

§. 15. De electione Summi Pontificis.

Singulari verò jure receptum est in S. Pontificis electione, quæ à collegio Cardinalium fit, ut ad eam Cardinales absentes non vocentur, sed tantum expectentur ad decem dies; neque hic major & sanior pars eligentium spectatur, sed quæ consensu duarum partium facta est, aliaque specialia huic electioni insunt; quæ hic repetere longum esset, sed ex suis locis petenda sunt, *cap. Licet 6, Ext. hoc tit. cap. Vbi periculum 3, eod. in 6, Vide & can. 1, cum seqq. distinct. 79, can. Consuetudo distinct. 63.*

§. 16. De Episcopis auctoritate S. Pontificis assumptis.

Neque dubium est, quos S. Pontifex pro suprema in omnes Ecclesias potestate, Episcopos, omisâ electione Collegii sive Capituli, assumit (ut passim in Italia) eos veros esse Episcopos, *Conc. Trid. Sess. 23, can. 8, de Sacram. Ordinis, regula 2, Cancell. iuncto cap. 2, de præben. lib. 6.*

§. 17. Quis rectè eligatur in Episcopum.

Jam quod attinet ad personas eligendorum; in Episcopum nemo eligitur, nisi qui legitime natus, trigessimam ætatis suæ annum excesserit, sitque probatæ vitæ & scientiæ, *cap. Cum in cunctis 7, Ext. De elect. Concil. Trident. Sess. 7, c. p. 1, de reform. & ut minimum in subdiacono natus ordine sex mensium spatio constitutus, Concil. Trid. d. cap. 2.*

§. 18. Quis in Decanum, Archidiaconum, &c.

Ad alia inferiora ministeria, utpote ad Decanatum, Archidiaconatum, cæteraque, quæ

curam animarum annexam habent, nemo assumitur, nisi qui vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & à scientia ac moribus commendetur. Assumptus verò eum Ordinem, quem ministerium requirit, (nisi eo antè insignitus sit) intra tempus à Canonibus præfixam suscipere tenetur, sub pœna privationis officii, si monitus non paruerit, *d. cap. Cùm in cunctis §. inferiora, adde Concil. Trid. Sess. 22, cap. 12, de reform. & Sess. 7, cap. 15, Sess. 22, cap. 4, Ad cæteras autem dignitates vel personatus, quibus animarum cura nulla subest, Clerici, atque idonei & XXII. annis non minores, rectè admittuntur, Concil. Trid. d. cap. 12, §. ad cæteras, adde cap. unic. De atate & qualitat. in 6, ubi permittitur Episcopo dispensare cum maiore 20, annis in dignitatibus & personatibus non curatis.*

§. 19. *Qua in Abbatissam & Priorissam eligi possit.*

In Abbatissam aut Priorissam (ubi Monasterium per Priorissam gubernatur) nulla eligitur,

nisi trigessimum annum compleverit, & expressè professæ sit ordinem regularem, ex Constitutione Bonifacii VIII. in c. Indemnitatibus 4, in princ. De elect. lib. 6, Aliter verò ex præscripto Concilii Tridentini, cuius hæc verba sunt: Abbatissa & Priorissa, & quocumque alio nomine præfecta vel præposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quòd si his qualitatibus non reperiat in eodem monasterio, ex alio ejusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommo- dum Superiori, qui electioni præest, videatur, ex his, quæ in eodem monasterio annum trigessimum exceßerint, & quisque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo vel alio Superiore confentente, eligatur, Sess. 25, c. 7, de regularib. In Abbate retinemus quod proximo §. dictum est. *Glossa ad d. c. Indemnitatibus, in V. trigessimum, Panorm. ad d. §. inferiora.*

DE POSTVLATIONE.

TITULUS XII.

§. 1. *Postulatio quare introducta, & qui rectè postulentur.*

Postulatio in subsidium electionis introducta est, ut scilicet is, qui per Canones eligi prohibetur, saltem postulationis subsidio juretur, per hanc eam à Superiore petitur gratia impedimenti Canonici remittendi, quod eligendo obstat, c. 3, c. penult. Ext. De postulat. Pralat. Veluti si de laico in Episcopum assumendo agatur, c. Osius & §. è contra dist. 61, vel de eo, qui illegitimè natus, c. Innocentius 20, Ext. de elect. aut ætate minor est, c. unico hoc tit. in extravag. communib. Hi enim, cum eligi prohibeantur, postulationis ope sublevandi sunt, c. Cùm in cunctis 7, Ext. De elect. §. iam quod 17, sup. tit. prox. dum tamen is, qui ætate minor est, XXVII. annum attigerit, ex Constitutione Joannis XXII. quæ à illi, qui ordinis Mendicantium sunt, ad Ecclesias inferiores Cathedralibus, & ad monasteria extra suos Ordines postulari prohibentur: adjectâ clausulâ irritante, aliisque pœnis in transgressores, d. c. unico hoc tit.

§. 2. *Episcopus unus loci ad aliam postulari, non eligi potest.*

Similiter Episcopus, cum Ecclesiæ suæ spiritali matrimonio alligatus sit, c. 2, & c. 3, Ext. De translac. Episcop. ad alium Episcopatum non eligi,

sed postulari debet, c. 4, c. fin. Ext. hoc tit. Idem obd. servandum est & in cæteris impedimentis Canonici; dummodò eorum dispensatio neque difficilis, neque dura Ecclesiæ futura sit. Panorm. ad c. fin. n. 8, circa fin. Ext. De postulat. Pralat. ubi eleganter distinguit.

§. 3. *Cautio circa postulationem.*

Cavendum verò in postulatione est, ne is, qui postulandus est, eligatur, seu postuletur, hujus verbi, *postulo*, mentione factâ, d. c. fin. Licet enim jure antiquo promiscuus usus esset verborum, Postulationis & Electionis, §. his omnibus dist. 61, can. Diversas dist. 63, hodie tamen à se invicem plane distincta sunt, d. c. fin. ad eò ut ne quidem hæc formulæ admittantur, *Eligo postulandum*, vel, *Postulo eligendum*: cum nec vera electio, nec vera postulatione resulter ex ipsis, quin sibi potius invicem advertentur; aut *Eligo in postulandum*, vel *Postulo in eligendum*; cum rem imperfe ctam significare volentur. Item *Eligo & Postulo* prout potest melius de jure 22, valere (cum incertitudinem contineant, ceter. est in cap. unico De postulat. lib. 6,) nisi postremâ hæc specie probabiliter dubitaretur, utrum quis eligendus,